

TAITEEN PERUSOPETUS

SANATAIDE
YLEINEN OPPIMÄÄRÄ

**OPETUSSUUNNITELMA
2021**

JOENSUUN SEUDUN
KANSALAIPOISTO

J • ENSUU

Sisällys

1	JOENSUUN SEUDUN KANSALAIPOISTO.....	3
1.1	Toimintakulttuuri	3
1.2	Arvoperusta	4
1.3	Oppimiskäsitys.....	5
1.4	Toiminnan jatkuva kehittäminen	5
2	OPPIMISEN ARVIOINTI	6
2.1	Yleisen oppimäärän päättötodistus.....	6
2.2	Osallistumistodistus	7
2.3	Osaamisen tunnustaminen ja hyväksilukeminen	7
2.4	Oppimäärän yksilöllistäminen ja henkilökohtainen opetussuunnitelma.....	8
2.5	Arvioinnin oikaisu.....	8
3	SANATAIDE, YLEINEN OPPIMÄÄRÄ.....	9
3.1	Oppimäärän laajuus ja rakenne	10
3.2	Varhaisiän sanataidekasvatus	10
3.3	Sanataiteen yhteiset opinnot	11
3.3.1	Yhteisten opintojen tavoitealueet ja keskeiset sisällöt.....	11
3.3.2	Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet.....	13
3.3.2.1	Sanataiteen alkupalat	15
3.3.2.2	Sanataidepääruoka.....	15
3.4	Sanataiteen teemaopinnot.....	16
3.4.1	Teemaopintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	16
3.4.2	Teemaopintojen opintokokonaisuudet.....	18
3.4.2.1	Jälkiruuat	19
3.4.2.2	Herkut.....	19
3.5	Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa.....	20
3.6	Aikuisten sanataiteen opetus	21
3.7	Työtavat ja oppimisympäristö sanataiteen opetuksessa.....	21
3.7.1	Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa.....	21
3.7.2	Oppilaaksi ottamisen periaatteet sanataiteen opetuksessa	21
4	TAUSTAA OPETUSSUUNNITELMATYÖLLE	22
4.1	Taiteen perusopetus (TPO)	22
4.2	Taiteen perusopetuksen järjestäminen	22
5	TAITEEN PERUSOPETUS JA TAITEENALAKOHTAISET OPETUSSUUNNITELMAT JOENSUUSSA	23

5.1	Yleisen ja laajan oppimäärän taiteenalat	23
5.2	Opetussuunnitelmien laatiminen.....	24
5.2.1	Opetussuunnitelmat 2018	24
5.2.2	Opetussuunnitelmien päivittäminen 2021	25

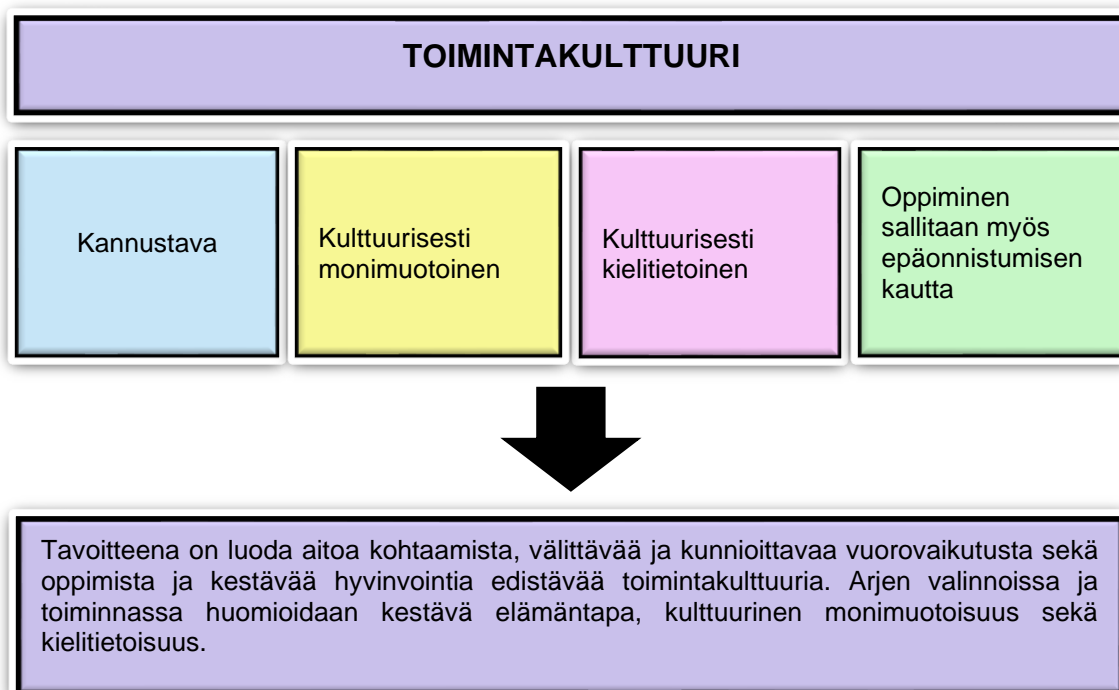
1 JOENSUUN SEUDUN KANSALAIPOISTO

Joensuun seudun kansalaisopisto järjestää taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan kuvataiteessa, sanataiteessa, sirkustaiteessa ja teatteritaiteessa sekä laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta kuvataiteessa Joensuussa Pekkalan kartanossa ja Joensuun kantakaupungin alueella sijaitseissa sivupisteissä.

Kansalaisopisto on viiden kunnan alueella toimiva vapaan sivistystyön elinikäistä ja omaehtoista oppimista edistävä oppilaitos, joka järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Joensuun kaupunki toimii kansalaisopiston ylläpitäjäkuntana. Sopimuskuntia ovat Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Polvijärvi. Kansalaisopisto innostaa alueensa ihmisiä osallistumaan, vaikuttamaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Kansalaisopisto osallistuu TPO-liiton järjestämiin koulutuksiin ja kehittää jatkuvasti toimintaansa kouluttamalla opettajia sekä tekemällä yhteistyötä kuntien ja eri alueiden toimijoiden kanssa.

1.1 Toimintakulttuuri

Taiteen perusopetuksen toimintakulttuurissa lähtökohta on opetuksen laatu ja yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy vuorovaikutuksellisen jokaisen yksilön huomioivan yhteisen toiminnan kautta. Toimintakulttuuri on kannustava, kulttuurisesti monimuotoinen ja kielitietoinen, jossa ei pyritä täydellisyyteen, vaan sallitaan oppiminen myös epäonnistumisen kautta. Toimintakulttuuri esitetään seuraavassa kuviossa:

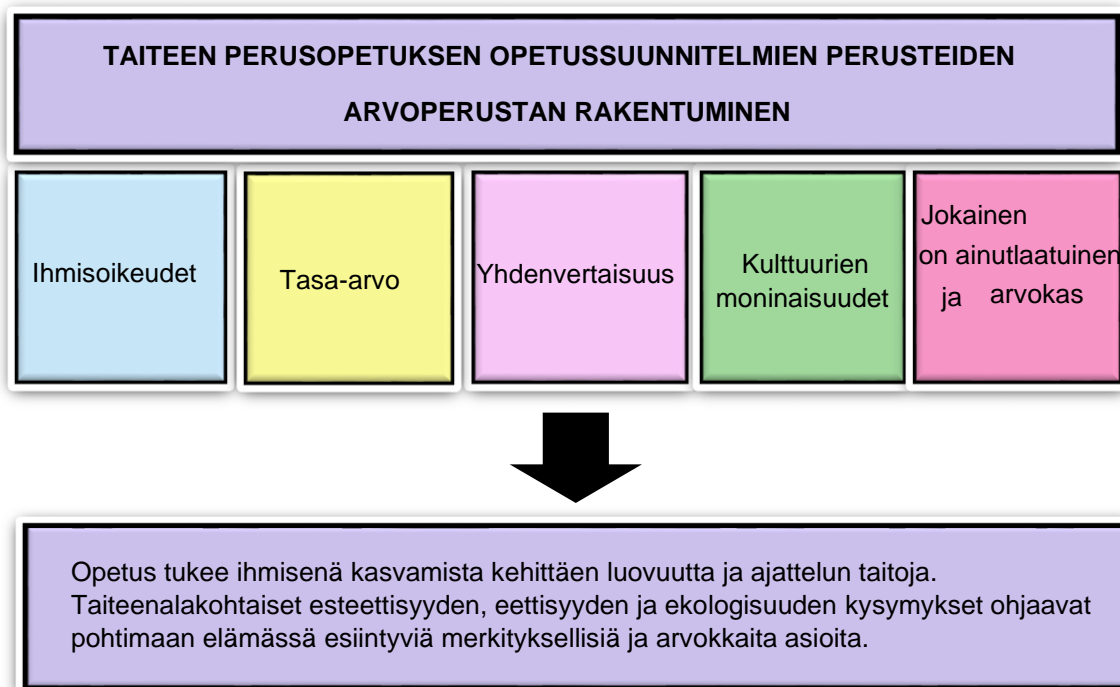
Toimintakulttuuri muodostuu vakiintuneista käytännöistä ja sen jäsenten ajattelu- ja toimintatavoista. Toimintakulttuuri edistää opetuksen toteuttamista taiteen perusopetuksen tehtävän, arvoperustan ja oppimiskäsityksen mukaisesti sekä ohjaa taiteenalaan liittyvien oikeudellisesti suojeltujen etujen, kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja

tekijänoikeuksien tuntemisen. Tavoitteena on luoda aitoa kohtaamista, välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta sekä oppimista ja kestävästä hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

1.2 Arvoperusta

Taiteen perusopetussuunnitelman perusteiden arvoperustan mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuksien kunnioitukselle. Opetuksessa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa. Opetus perustuu käsitykseen, jonka mukaan jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Opetus tukee ihmisenä kasvamista kehittämällä luovuutta ja ajattelun taitoja. Lähtökohtana ovat kullekin taiteentalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteentalakohtaiset esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat oppilasta pohtimaan elämässä esiintyviä merkityksellisiä ja arvokkaita asioita.

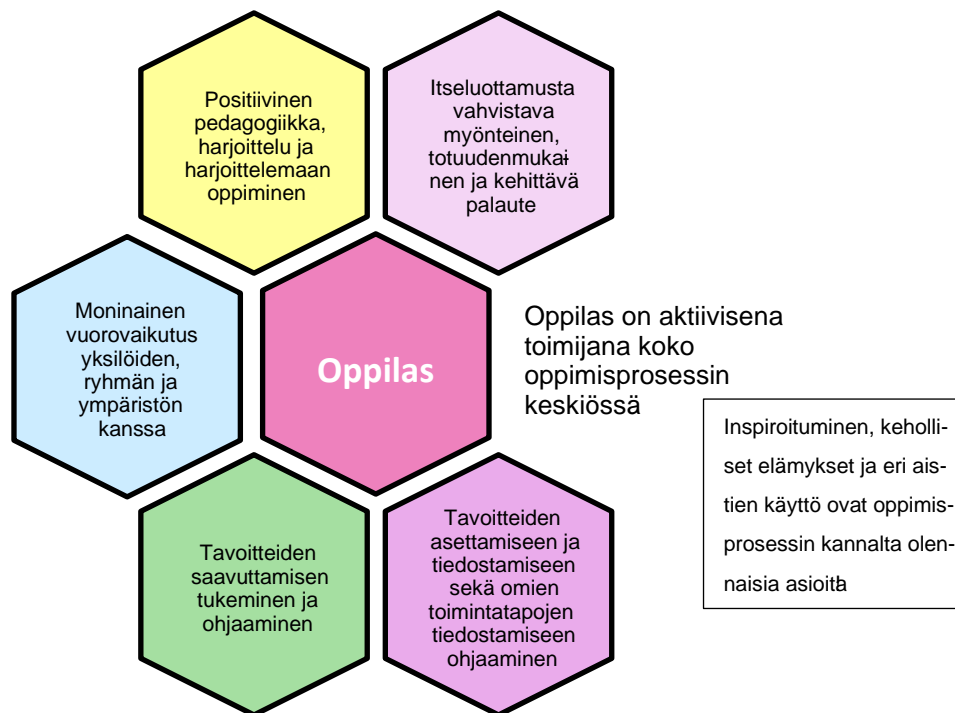
Arvoperustan rakentuminen esitetään seuraavassa kuviossa:

1.3 Oppimiskäsitys

Taiteen perusopetuksen keskiössä on oppimiskäsitys, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Häntä ohjataan asettamaan tavoitteita sekä toimimaan tavoitteiden suuntaisesti niin itsenäisesti kuin yhteistyössä muiden kanssa. Oppiminen tapahtuu moninaisessa vuorovaikutuksessa yksilöiden, ryhmän ja ympäristön kanssa. Positiivinen pedagogiikka, harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen tukevat monipuolisen, myönteisen, totuudenmukaisen ja kehittävän palautteen antamisen kautta myönteisten tunnekokemusten sekä oppimisen ilon syntymistä ja vahvistavat oppilaan itseluottamusta. Positiivisen pedagogiikan peruslähtökohtana on, että opetuksessa keskitytään oppilaan tai oppimisen virheiden etsimisen sijaan vahvuuksiin. Jokainen itsessään on ainutlaatuinen.

Oppimiskäsitys esitetään seuraavassa kuviossa:

Inspiroituminen, keholliset elämykset ja eri aistien käyttö ovat oppimisprosessin kannalta olennaisia asioita. Oppilasta ohjataan tiedostamaan omia toimintatapojaan sekä ymmärtämään omia kokemuksiaan ja käyttämään näitä kehittääkseen omaa oppimistaan. Oppiminen on kulttuurista osallisuutta ja hyvinvointia edistävää yksilöllisen oppimisen sekä yhteistöllisten tietojen ja taitojen rakentamista.

1.4 Toiminnan jatkuva kehittäminen

Joensuun seudun kansalaisopisto kehittää jatkuvasti toimintakulttuuriaan, osaamistaan ja johtamistaan, sekä pedagogiikkaansa, opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Tätä organisaation kehittämistä tehdään yhteistyössä huoltajien ja oppilaiden sekä muiden tahojen kanssa.

Toiminnan kokonaisvaltainen kehittämisen ytimessä on myös opettajien osaamisen kehittäminen ja ajantasaisuuden ylläpitäminen, jolla halutaan taata yhdenvertainen oppiminen tarjoamalla laadultaan samanarvoista opetusta opetuspaikasta riippumatta. Opettajat kehittävät omaa ammatillista osaamistaan ammattia ja opetusta edistävillä koulutuksilla, jonka lisäksi he siirtävät oppimansa koko työyhteisön eduksi jakamalla asiantuntijuutta sisäisesti.

2 OPPIMISEN ARVIOINTI

Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on kannustavaa ja oikeudenmukaista sekä eettisesti kestävä. Arvioinnin ensisijaisena tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen opinnoissa edistymistään ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoihin.

Oppilaan oppimista ohjataan ja arvioidaan oppimisprosessin eri vaiheissa antamalla jatkuvaa vuorovaikutteista ja oppilaiden osallisuutta edistävää palautetta. Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa kuvattuihin ja asetettuihin opintojen tavoitteisiin. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan tai ominaisuuksiin, kuten asenteisiin tai arvoihin.

Oppimisen arviointi esitetään seuraavassa kuviomuodossa:

2.1 Yleisen oppimäärän päättötodistus

Suoritettuaan yleisen oppimäärän opinnot oppilas saa yleisen oppimäärän päättötodistuksen, johon on merkitty oppilaan opiskeluaika vuosina sekä oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteisten opintojen opintokokonaisuudet, nimet ja laajuudet sekä teemaopintojen opintokokonaisuudet, nimet ja laajuudet. Todistukseen tulee liitteeksi vuosittaiset oppimisenarvioinnit. Vuosittaiset oppimisen arvioinnit ovat myös osa sitä polkua, jossa oppilas halutessaan voi jatkaa opintojaan ja siirtyä laajan oppimäärän opintoihin.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistuksesta tulee todistuksen nimen lisäksi ilmetä:

- tiedot koulutuksen järjestäjästä (Joensuun kaupunki)
- taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus

- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteiset ja teemaopinnot sisältäen kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- jos kaupunki taiteen perusopetuksen järjestäjänä hankkii taiteen perusopetusta yhdistykseltä tai joltakin muulta organisaatiolta, tulee todistukseen merkitä päivämäärä, jolloin kaupunki koulutuksen järjestäjänä on hyväksynyt taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman
- merkintä, jonka mukaan koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman (2017) perusteiden mukaisesti

Lisäksi päättötodistus voi sisältää liitteitä, esimerkiksi aikaisempia todistuksia, joiden perusteella oppilas on saanut hyväksilukuja aikaisemmista opinnoistaan.

Arvioinnin oikaisemisessa noudatetaan valtakunnallisia ohjeita, jotka on määritelty asetuksessa taiteen perusopetuksesta 6.11.1998/813. Arvioinnin oikaisua haetaan kirjallisesti opiston rehtorilta viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tieto arvioinnista on annettu.

2.2 Osallistumistodistus

Osallistumistodistuksen oppilas saa, kun hän syystä tai toisesta lopettaa opinnot ennen kuin yleisen oppimäärän mukaiset opinnot tulevat täyteen. Osallistumistodistuksessa on kirjattuna oppilaan opetuksessa olleet vuodet, suoritettujen opintokokonaisuuksien nimet ja laajuudet. Todistukseen tulee lisäksi liitteenä vuosittaiset arvioinnit.

2.3 Osaamisen tunnustaminen ja hyväksilukeminen

Annettavan opetuksen tulee mahdollistaa opetussuunnitelmassa määriteltyjen taiteenalan oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen saavuttaminen. Yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta järjestettäessä on pyrittävä joustavuuteen niin, että taiteenala, oppilaan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon. Hyväksiluku tehdään myös oppilaan siirtyessä yleisestä oppimäärästä laajaan oppimäärään.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai näyttöihin osaamisesta sekä suhteessa kunkin hyväksiluettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin. Opintojen vastaavuuksien arvioinnin tekee suunnittelijaopettaja annettujen selvitysten ja todistusten pohjalta. Näyttöön perustuvan osaamisen tunnustamisen tekee suunnittelijaopettaja yhdessä oppilaan opettajan kanssa, ja oppilaan kanssa käydään positiivisen pedagogiikan mukainen oppimiskeskustelu. Oppilaitoksen rehtori myöntää hyväksilukemisen ja osaamisen tunnustamisen arviointitulosten pohjalta.

2.4 Oppimäärän yksilöllistäminen ja henkilökohtainen opetussuunnitelma

Oppimäärää voidaan tarvittaessa yksilöllistää vastaamaan oppilaan opiskelu- ja oppimisedellytyksiä. Yksilöllistäminen voi olla esimerkiksi tavoitteiden, sisältöjen, opiskeluajan, opetuksen toteuttamistavan, tarvittavien tukitoimien tai arviointimenettelyn muokkaamista oppilasta parhaiten tukevaksi. Opintojen yksilöllistäminen tehdään aina siten, että oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan käsin.

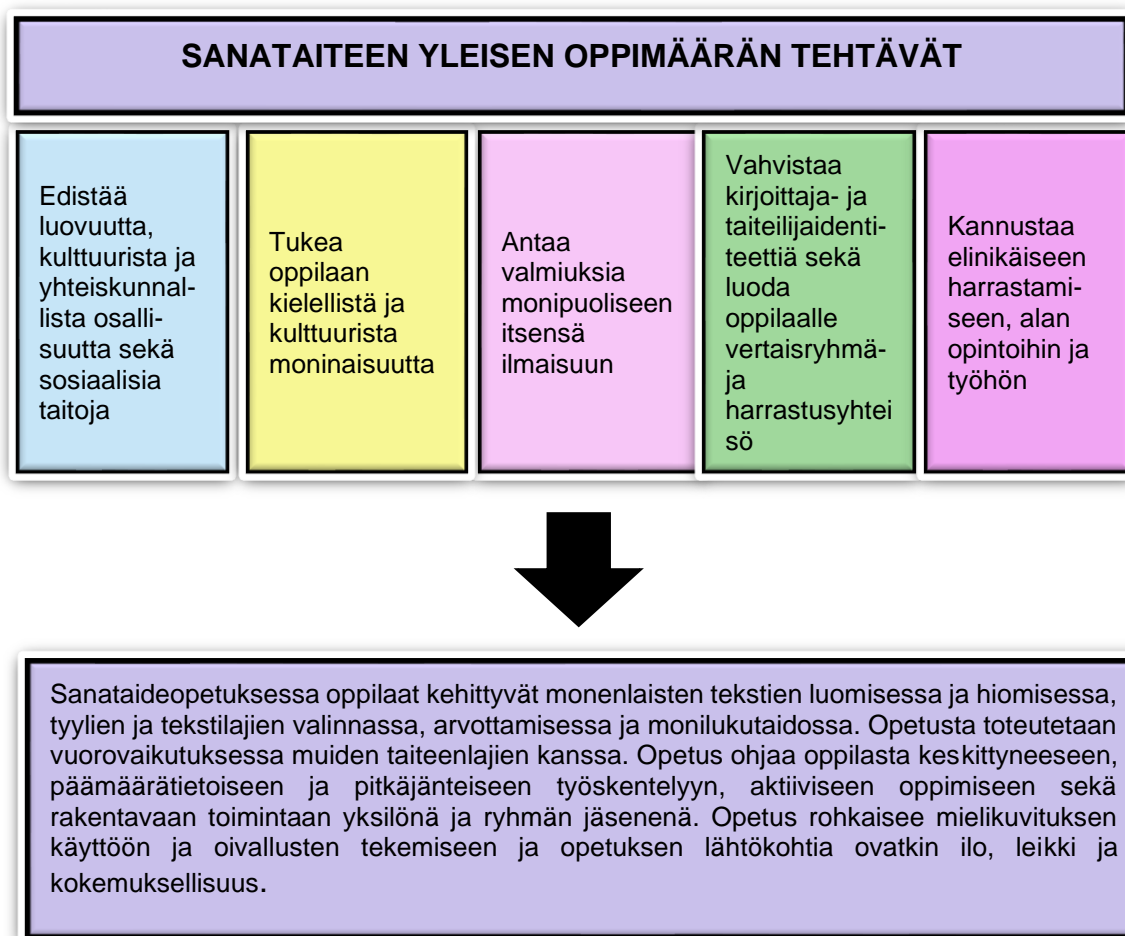
Henkilökohtaisen opetussuunnitelman tarkoituksena on tukea oppilasta kehittämään taitojaan ja osaamistaan omista lähtökohdistaan. Oppilaan oppimäärä voidaan yksilöllistää laatimalla henkilökohtainen opetussuunnitelma yhteistyössä Joensuun seudun kansalaisopiston taiteenalan suunnittelijaopettajan sekä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Henkilökohtaisen opetussuunnitelman tavoitteet ja aikataulu sovitaan yhdessä.

2.5 Arvioinnin oikaisu

Arvioinnin oikaisemisessa noudatetaan valtakunnallisia ohjeita, jotka on määritelty asetuksessa taiteen perusopetuksesta 6.11.1998/813. Arvioinnin oikaisua haetaan kirjallisesti opiston rehtorilta viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tieto arvioinnista on annettu.

3 SANATAIDE, YLEINEN OPPIMÄÄRÄ

Taiteen perusopetuksen sanataiteen yleisen oppimäärän opetus perustuu näkemykseen kielestä ja kirjallisuudesta taiteen sekä koko yhteiskunnan pohjana. Opetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden luovuutta, kulttuurista ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä sosiaalisia taitoja, tukea oppilaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta, antaa valmiuksia monipuoliseen itsensä ilmaisuun, vahvistavaa kirjoittaja- ja taiteilijaidentiteettiä sekä luoda oppilaille vertaisryhmän ja harrastusyhteisön, jossa tutustutaan sanataiteen tuottamisen eri puoliin. Lisäksi tavoitteena on kannustaa elinikäiseen harrastamiseen, alan opintoihin ja työhön. Seuraavassa kuviossa on esitetty sanataiteen yleisen oppimäärän tehtävät:

Sanataide on luovaa kielen käyttämistä, joka syventää oppilaan kielellisiä, ilmaisun ja ajattelun taitoja sekä kasvattaa oppilaan taiteilijuutta. Sanataide muodostaa pohjan monille muille kielen varaan rakentuville taiteille. Opetus perustuu monilukutaitoon ja laajaan tekstikäsitteeseen. Tekstejä voidaan tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, visuaalisessa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Laajan tekstikäsitteeseen mukaan kirjoittaminen käsitetään myös suullisena kertomisena tai kehollisesti tuotettuna ilmaisuna. Lukeminen ymmärretään tekstin vastaanottamisena myös kuultuna, nähtynä tai muilla eri tavoilla havainnoituna.

3.1 Oppimäärän laajuus ja rakenne

Sanataiteen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia. Laskennallisen laajuuden perusteena on käytetty 45 minuutin pituista oppituntia. Laskennallinen laajuus tarkoittaa, että oppilas saa suoritusmerkinnän opintokokonaisuudesta, kun hän on saavuttanut opintokokonaisuudelle asetetut tavoitteet ja suorittanut sen sisällöt. Opinnot koostuvat yhteisistä opinnoista (300 tuntia) ja teemaopinnoista (200 tuntia). Teemaopintoja toteutetaan sekä vuoden mittaisina opintojaksoina (jälkiruuat) että pienempinä opintokokonaisuuksina (herkut).

Seuraavassa taulukossa esitetään sanataiteen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus ja rakenne:

Varhaisiän kasvatusta						
Vauvasanataideryhmä (0–1 v)		30 h / v				
Taaperosanataideryhmä (1–3 v)		30 h / v				
Lasten sanataideryhmä (3–5 v)		30–60 h / v				
Yhteiset opinnot 300 tuntia						
SANATAITEEN ALKUPALAT 180 tuntia						
Opintovuosi	Sanataidetapakset	Sanataidesalaatti	Sanataidekeitto	Valinnaiset/taiteidenväliset opinnot	Arviointityöskentely, itsenäinen työskentely	
1	60			(10)		
2		60		(10)	(20)	
3			60	(10)	(20)	
SANATAIDEPÄÄRUOKA 120 tuntia						
	Sanataidepihvi			Sanataidemuusi		
4	60+					
5				60+		
Teemaopinnot 200 tuntia						
JÄLKIRUUAT 160 tuntia			HERKUT 40 tuntia, valinnaiset opintojaksot			
Opintovuosi	Jälkiruoka 1 Sanataidemousse	Jälkiruoka 2 Sanataidekakku	Herkku 1 Valinnainen Oma jälkiruoka	Herkku 2 Valinnainen Valmis jäätelöannos	Herkku 3 Taiteidenvälinen yhteisproduktio Taidekerroskiisseli	Oma herkku Oma sanataideteos
6	80+		(20)	(20)	(20)	(20)
7		80+	(20)	(20)	(20)	(20)
Yhteensä 500 tuntia						
YLEISEN OPPIMÄÄRÄN OPINTOJEN PÄÄTTÖTODISTUS						

3.2 Varhaisiän sanataidekasvatusta

Varhaisiän sanataidekasvatusta tavoitteena on rohkaista lasta ja lapsen kanssa leikkivää aikuista käyttämään mielikuvitustaan, osallistumaan leikkiin ja vuorovaikutukseen. Varhaisiän sanataidekasvatusta tutustuttaa lasta lastenkirjallisuuteen – runojen, lorujen ja tarinoiden maailmaan – innostaa ja rohkaisee kertomaan omia tarinoita sekä kuuntelemaan ja lukemaan. Varhaisiän sanataidekasvatusta sisällöt muotoutuvat ryhmän valmiuksien ja kiinnostusten mukaisesti. Opintojakson aikana sanataidetta lähestytään kokonaisvaltaisesti

eri taiteiden avulla. Vauva- ja taaperoryhmissä, mielellään lastenkin sanataideryhmissä, ovat mukana lasten vanhemmat. Seuraavassa taulukossa on kerrottu varhaisiän sanataidekasvatuksen tavoitteet ja sisällöt:

Varhaisiän sanataidekasvatus Tavoitteet ja sisällöt:
<ul style="list-style-type: none">- Opetuksessa kannustetaan vanhempaa ja lasta yhteiseen ilonpitoon ja leikkiin.- Opetuksessa tarjotaan kodin leikkeihin uusia sanataiteellisia vaihtoehtoja.- Lapselle ja vanhemmalle tulee tutuksi lorut ja lorupussi, piirileikit, köröttely, silittely, lennätys, keinutus, heijaus, tuudittelu, piiloleikki ja kurkistusleikki.- Lorupussit ja kirjavinkkaukset (lastenkirjat, runokirjat, tietokirjat, lehdet) ovat hyvänä pohjana kodin sanataidekasvatukselle.

3.3 Sanataiteen yhteiset opinnot

Sanataiteen yhteiset opinnot sisältävät kaksi opintokokonaisuutta: Sanataiteen alkupalat ja Sanataidepääruoka.

Alkupaloina tarjotaan Sanataidetapakset, Sanataidesalaatti ja Sanataidekeitto. Aloittavan taiteilijan iästä riippumatta olisi hyvä käydä yksi vuosi alkupaloja ennen pääruokiin siirtymistä. Pääruuista voi aloittaa, mikäli oppilaan voidaan todentaa hallitsevan jo alkuruokien sisällöt. Pääruokina tarjotaan Sanataidepihvi ja Sanataidemuusi. Oppilas voi valita teemaopinnoissa tarjolla olevia herkuja osaksi opintoja pääruokavaiheesta alkaen. Alkupalaryhmät soveltuvat parhaiten 6–12-vuotiaille ja jälkiruokaryhmät parhaiten yli 12-vuotiaille oppilaille.

3.3.1 Yhteisten opintojen tavoitealueet ja keskeiset sisällöt

Sanataiteen yleisen oppimäärän yhteisissä opinnoissa oppilas tutustuu tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin, tekstien kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin sekä sanataiteen eri mahdollisuuksiin ja käsitteisiin.

Oppilas oppii ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oppilaan oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. Opinnoissa löydetään keinoja työskentelymotivaation ylläpitämiseen sekä kehitetään taitoja kannustavaan omien tekstien tutkimiseen ja arvioimiseen. Sanataidetuntien tavoitteet ja sisällöt laajenevat opintojen myötä ja kaikki aiempien opintojen tavoitteet sisältyvät myöhempisiin opintokokonaisuuksiin.

Opintojen tavoitealueet ovat:

Sanataiteilijana kehittyminen

- kannustaa tekemään havaintoja maailman ilmiöistä ja tutkimaan niiden tarinallisuutta
- rohkaista löytämään ja valitsemaan tärkeää kerrottavaa kehittämällä eri aistien käyttöä ja herkkyyttä
- tukea kehittymistä ja sanataiteellista näkemystä suhteessa kirjallisuuden traditioon
- kannustaa kehittämään omaa identiteettiä sanataiteen tuottajana

Omaääninen kirjoittaminen

- kannustaa etsimään ilmaisun omaäänisyyttä ja luovuutta antamalla välineet
- rohkaista jäsentämään, kielellistämään ja sanoittamaan havaintoja, ajatuksia ja tunteita sekä luomaan kuviteltuja todellisuuksia sanataiteen keinoin
- kannustaa laajentamaan sanavarantoa sekä monipuolistamaan kieltä ja ilmaisutapoja
- harjaannuttaa tuottamaan eri lajien mukaista sanataidetta
- auttaa ymmärtämään tekstin sisällön ja muodon suhdetta eli tyylien rakentumista

Elämyksellinen lukeminen

- rohkaista eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksia
- kannustaa tutustumaan sanataiteen lajeihin ja ilmaisukeinoihin, myös monimuotoisiin teksteihin
- kannustaa luovaan lukemiseen ja löytämään erilaisia lukemisen tapoja suhteessa sanataiteen ympäristöihin

Taideprosessi ja julkaiseminen

- kannustaa ja rohkaista jakamaan ja julkaisemaan sanataideteoksia
- innostaa tutustumaan sanataiteen tuottamisen prosessin eri vaiheisiin
- harjaannuttaa tuottamaan sanataideteoksia tavoitteellisesti
- kannustaa antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä kohtaamaan sanataiteen tuottamiseen liittyvää keskeneräisyyttä

Seuraavassa taulukossa esitellään sanataiteen yleisen oppimäärän yhteisten opintojen opetuksen tavoitteet ja sisällöt:

YHTEISET OPINNOT 300 tuntia SANATAIDE			
Opetuksen tavoitteet:			
Sanataiteilijana kehittyminen	Omaääninen kirjoittaminen	Elämyksellinen lukeminen	Taideprosessi ja julkaiseminen
<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaa tekemään havaintoja maailman ilmiöistä ja tutkimaan niiden tarinallisuutta - rohkaista löytämään ja valitsemaan tärkeää kerrottavaa kehittämällä eri aistien käyttöä ja herkkyyttä - tukea kehittymistä ja sanataiteellista näkemystä suhteessa kirjallisuuden traditioon - kannustaa kehittämään omaa identiteettiä sanataiteen tuottajana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaa etsimään ilmaisun omaäänisyyttä ja luovuutta antamalla välineet - rohkaista jäsentämään, kielellistämään ja sanoittamaan havaintoja, ajatuksia ja tunteita sekä luomaan kuviteltuja todellisuksia sanataiteen keinoin - kannustaa laajentamaan sanavarantoa sekä monipuolistamaan kieltä ja ilmaisutapoja - harjaannuttaa tuottamaan eri lajien mukaista sanataidetta - auttaa ymmärtämään tekstin sisällön ja muodon suhdetta eli tyylien rakentumista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rohkaista eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksia - kannustaa tutustumaan sanataiteen lajeihin ja ilmaisukeinoihin, myös monimuotoisiin teksteihin - kannustaa luovaan lukemiseen ja löytämään erilaisia lukemisen tapoja suhteessa sanataiteen ympäristöihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaa ja rohkaista jakamaan ja julkaisemaan sanataideteoksia - innostaa tutustumaan sanataiteen tuottamisen prosessin eri vaiheisiin - harjaannuttaa tuottamaan sanataideteoksia tavoitteellisesti - kannustaa antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä kohtaamaan sanataiteen tuottamiseen liittyvää keskeneräisyyttä.
Keskeiset sisällöt:			
<ul style="list-style-type: none"> - Sanataiteen yleisen oppimäärän yhteisissä opinnoissa tutustutaan tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin sekä niiden kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin. - Sanataiteessa opitaan ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. - Opinnoissa löydetään keinoja ylläpitää työskentelymotivaatiota ja kehittää taitoa tutkia ja arvioida kannustavasti omia tekstejä. 			

3.3.2 Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet

Seuraavassa taulukossa ja alaluvuissa esitetään sanataiteen yleisen oppimäärän yhteisten opintojen opintokokonaisuudet ja niiden sisällöt:

Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet:		
Sanataiteen alkupalat		
Sanataidetapakset	Sanataidesalaatti	Sanataidekeitto
<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteishengen luomista ja tutustumista sanoin ja tarinoin 2. Roolit, esitysten suunnittelu ja toteuttaminen 3. Loru-, riimi- ja laululeikit 4. Runojen tuottaminen helppojen runokaavojen avulla 5. Sanoilla pelaaminen, tarinallisten leikkien luominen ja dokumentoiminen 6. Tarinankerronta omasta kokemuspiiristä 7. Yhteisen tarinan kertominen itse luotuihin maailmoin tai kirjallisuudessa esiintyvään todellisuuteen 8. Hahmojen luonti sisältäen hahmojen historian, ominaisuudet ja tapahtumat 9. Kosketuksen ja liikkeen yhdistäminen tarinankerrontaan 10. Sanataideyhdistyksiin tutustuminen sekä sanataidehaaveiden luominen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sanojen etsiminen eri aistihavainnoille, tunteille, unille, kokemuksille, muistoille sekä muistikuville 2. Mielenpitojen luominen ja perustelevien faktoihin perustuen 3. Kannustava palautteenanto 4. Hahmoille mielipiteiden ja tunteiden keksiminen 5. Tunteiden ja muiden abstraktioiden sanoittaminen 6. Sanojen ja niiden synnyttäminen mielikuvien tutkiminen 7. Sanojen rytmittäminen ja äänteet riimien ja liikkeiden avulla 8. Saduttaminen 9. Taiteiden välisyys: sanojen ja tarinoiden etsiminen kuvista, musiikista ym. taiteesta 10. Omat lukukokemukset ja erilaisten tekstien tutkiminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lukeminen ja kuuleminen sekä erilaisten tekstien matkiminen 2. Omien tekstien esittäminen 3. Toisten tekstien tai tarinoiden arvioiminen 4. Omien tekstien muokkaaminen saadun palautteen mukaisesti 5. Ilmaiseminen erilaisilla tavoilla sekä sopivimman ilmaisutavan etsiminen 6. Tarun ja todellisuuden kirjoittaminen 7. Sanataidenäyttelyyn/poikkitaiteelliseen tapahtumaan osallistuminen omin sanataideteoksien 8. Kirjavinkin kirjoittaminen ja julkaiseminen 9. Opettelemme kirjoittamaan totta ja tarua. 10. Kirjallisen omakuvan kirjoittaminen
Sanataidepääruoja		
Sanataidepihvi	Sanataidemuusi	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Runojen ja tarinoiden lukemisen, kokemisen ja sanoittamisen syventäminen 2. Kirjoittaminen lempi/inhokkirjailijan tyylillä 3. Hyvien kirjojen parhaiden palojen etsiminen ja ääneen lukeminen sekä syiden löytäminen kirjallisille mieltymyksille 4. Kirjailijatapaaminen/kirjeenvaihto kirjailijan kanssa 5. Draaman, kuunnelman/elokuvan/näytelmän käsikirjoittamiseen ja -kirjoitukseen tutustuminen 6. Taiteiden välisyys (musiikki, kuvataide, tanssi, teatteri) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proosateksteihin, romaaneihin ja novelleihin tutustuminen sekä kirjoittaminen ja lukeminen 2. Erilaisten runotekstien kuten lauluyriikan, balladien, limerikkien, oodien, proosa- ja korvarunojen, tankojen, haikujen ja lorujen lukeminen ja kokeileminen sekä omannäköisen runokielen luominen 3. Omia tunteita koskettavien runojen löytäminen 4. Erilaiset sanataidepelit 5. Toisten tekstien arviointi ja mielipiteiden luominen eri näkökulmista 6. Tarinan keksiminen ja kertominen sarjakuvan muodossa 	

3.3.2.1 *Sanataiteen alkupalat*

Sanataidetapakset

- Yhteishengen luomista ja tutustumista sanoin ja tarinoin
- Roolit, esitysten suunnittelu ja toteuttaminen
- Loru-, riimi- ja laululeikit
- Runojen tuottaminen helppojen runokaavojen avulla
- Sanoilla pelaaminen, tarinallisten leikkien luominen ja dokumentoiminen
- Tarinankerronta omasta kokemuksesta
- Yhteisen tarinan kertominen itse luotuihin maailmoihin tai kirjallisuudessa esiintyvään todellisuuteen
- Hahmojen luonti sisältäen hahmojen historian, ominaisuudet ja tapahtumat
- Kosketuksen ja liikkeen yhdistäminen tarinankerrontaan
- Sanataideyhdistyksiin tutustuminen sekä sanataidehaaveiden luominen

Sanataidesalaatti

- Sanojen etsiminen eri aistihavainnoille, tunteille, unille, kokemuksille, muistoille sekä muistikuville
- Mielenpitojen luominen ja perusteleminen faktoihin perustuen
- Kannustava palautteenanto
- Hahmoille mielenpitojen ja tunteiden keksiminen
- Tunteiden ja muiden abstraktioiden sanoittaminen
- Sanojen ja niiden synnyttäminen mielikuvien tutkiminen
- Sanojen rytmittäminen ja äänneet riimien ja liikkeiden avulla
- Saduttaminen
- Taiteiden välisyys: sanojen ja tarinoiden etsiminen kuvista, musiikista ym. taiteesta
- Omat lukukokemukset ja erilaisten tekstien tutkiminen

Sanataidekeitto

- Lukeminen ja kuuleminen sekä erilaisten tekstien tutkiminen
- Omien tekstien esittäminen
- Toisten tekstien tai tarinoiden arvioiminen
- Omien tekstien muokkaaminen saadun palautteen mukaisesti
- Ilmaiseminen erilaisilla tavoilla sekä sopivimman ilmaisutavan etsiminen
- Tarun ja todellisuuden kirjoittaminen
- Sanataidenäyttelyyn/poikkitaiteelliseen tapahtumaan osallistuminen omin sanataideteoksin
- Kirjavinkin kirjoittaminen ja julkaiseminen
- Opettelemme kirjoittamaan totta ja tarua.
- Kirjallisen omakuvan kirjoittaminen

3.3.2.2 *Sanataidepääruoka*

Sanataidepihvi

- Runojen ja tarinoiden lukemisen, kokemisen ja sanoittamisen syventäminen
- Kirjoittaminen lempi/inhokkirjoittajan tyyliä
- Hyvien kirjojen parhaiden palojen etsiminen ja ääneen lukeminen sekä syiden löytäminen kirjallisille mielilyksille

- Kirjailijatapaaminen/kirjeenvaihto kirjailijan kanssa
- Draaman, kuunnelman/elokuvan/näytelmän käsikirjoittamiseen ja -kirjoituksiin tutustuminen
- Taiteiden välisyys (musiikki, kuvataide, tanssi, teatteri)

Sanataidemuusi

- Proosateksteihin, romaaneihin ja novelleihin tutustuminen sekä kirjoittaminen ja lukeminen
- Erilaisten runotekstien kuten laululyriikan, balladien, limerikkien, oodien, proosa- ja korvarunojen, tankojen, haikujen ja lorujen lukeminen ja kokeileminen sekä omannäköisen runokielen luominen
- Omia tunteita koskettavien runojen löytäminen
- Erilaiset sanataidepelit
- Toisten tekstien arviointi ja mielipiteiden luominen eri näkökulmista
- Tarinan keksiminen ja kertominen sarjakuvan muodossa

3.4 Sanataiteen teemaopinnot

Sanataiteen yleisen oppimäärän teemaopinnoissa oppilas perehtyy sanataiteen eri lajeihin sekä osallistuu taiteidenvälisiin projekteihin. Teemaopinnoissa on kaksi opintokokonaisuutta: jälkiruuat (160 h) ja herkut (40 h). Opiskelijalla tulee todistuksen saadakseen olla teemaopintoja yhteensä 200 tuntia. Oppilas tutustuu ryhmässä monipuolisesti sanataiteen eri lajeihin ja on aktiivinen osa sanataideyhteisöä.

3.4.1 Teemaopintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Teemaopinnoissa tutustutaan tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin sekä niiden kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin. Sanataiteessa opitaan ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. Opinnoissa löydetään keinoja ylläpitää työskentelymotivaatiota ja kehittää taitoa tutkia ja arvioida kannustavasti omia tekstejä.

Teemaopintojen tavoitealueet ja opetuksen tavoitteet ovat:

Sanataiteilijana kehittyminen

- kannustaa tutkimaan erilaisia tapoja tuottaa sanataidetta
- innostaa tavoitteelliseen työskentelyyn
- tukea osallistumaan sanataidekeskusteluun eri ympäristöissä
- kannustaa etsimään taiteilijuuden yhteisiä piirteitä ja työtapoja muiden taiteenalojen kanssa

Omaääninen kirjoittaminen

- rohkaista etsimään itselle sopivia tapoja tuottaa sanataidetta
- kannustaa laajentamaan sanavarantoa sekä monipuolistamaan kieltä ja ilmaisutapoja
- harjaannuttaa tuottamaan sanataidetta ja kokeilemaan eri kirjallisuuden lajeja
- auttaa havainnoimaan tyylien rakentumista

Elämyksellinen lukeminen

- rohkaista eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksiaan
- kannustaa tutustumaan sanataiteen traditioon ja perehtymään erilaisiin lukemisen tapoihin, myös monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen
- rohkaista tutustumaan myös yhteisöllisesti tuotettuun sanataiteeseen ja sen traditioon

Taideprosessi ja julkaiseminen

- kannustaa ymmärtämään kirjoitusprosessin eri vaiheita omassa sanataiteen tekemisen tavassa ja tutkimaan muitten taiteenlajien syntyprosesseja
- harjaannuttaa tuottamaan sanataidetta tavoitteellisesti yksin ja yhdessä
- kannustaa palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen
- kannustaa ja rohkaista jakamaan sekä julkaisemaan sanataideteoksia myös yhteistyössä muiden taiteenalojen kanssa

SANATAITEEN TEEMAOPINNOT 200 tuntia			
<i>Opetuksen tavoitteet:</i>			
<i>Sanataiteilijana kehittyminen</i>	<i>Omaääninen kirjoittaminen</i>	<i>Elämyksellinen lukeminen</i>	<i>Taideprosessi ja julkaiseminen</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaa tutkimaan erilaisia tapoja tuottaa sanataidetta - innostaa tavoitteelliseen työskentelyyn - tukea osallistumaan sanataidekeskusteluun eri ympäristöissä - kannustaa etsimään taiteilijuuden yhteisiä piirteitä ja työtapoja muiden taiteenalojen kanssa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rohkaista etsimään itselle sopivia tapoja tuottaa sanataidetta - kannustaa laajentamaan sanavarantoa sekä monipuolistamaan kieltä ja ilmaisutapoja - harjaannuttaa tuottamaan sanataidetta ja kokeilemaan eri kirjallisuuden lajeja - auttaa havainnoimaan tyylien rakentumista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rohkaista eläytymään lukemaansa ja kuulemaansa sekä jakamaan lukukokemuksiaan - kannustaa tutustumaan sanataiteen traditioon ja perehtymään erilaisiin lukemisen tapoihin, myös monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen - rohkaista tutustumaan myös yhteisöllisesti tuotettuun sanataiteeseen ja sen traditioon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaa ymmärtämään kirjoitusprosessin eri vaiheita omassa sanataiteen tekemisen tavassa ja tutkimaan muitten taiteenlajien syntyprosesseja - harjaannuttaa tuottamaan sanataidetta tavoitteellisesti yksin ja yhdessä - kannustaa palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen - kannustaa ja rohkaista jakamaan sekä julkaisemaan sanataideteoksia myös yhteistyössä muiden taiteenalojen kanssa.
<i>Keskeiset sisällöt:</i>			
<ul style="list-style-type: none"> - Sanataiteen yleisen oppimäärän teemaopinnoissa tutustutaan tekstien eri lajeihin kaunokirjallisuudesta mediateksteihin sekä niiden kielellisiin ja kuvallisiin ilmaisukeinoihin. - Sanataiteessa opitaan ideoimaan ja muokkaamaan tekstejä. Oma taidekäsitys ja vuorovaikutus taiteen kanssa kehittyvät. - Opinnoissa löydetään keinoja ylläpitää työskentelymotivaatiota ja kehittää taitoa tutkia ja arvioida kannustavasti omia tekstejä. 			

3.4.2 Teemaopintojen opintokokonaisuudet

Teemaopinnoissa on kaksi opintokokonaisuutta. Opintokokonaisuus Jälkiruuat sisältää Sanataidemoussea ja Sanataidekakkua. Toinen opintokokonaisuus, Herkut, sisältää taas Taidekerroskiisseliä, Oman jälkiruuan ja Valmiin jäätelöannoksen.

Oppilaalla on mahdollisuus valita taiteidenvälinen projekti samanaikaisesti pääruokien ja jälkiruokien kanssa. Projekteja toteutettaneen joka toinen vuosi. Herkkuja teemaopintoihin voi sisällyttää 1 tai 2 osiota, riippuen opintojaksojen laajuudesta. Jos oppilaan aikaisemmista opintokokonaisuuksista puuttuu opintoja, voi opiskelija korvata näitä opintoja herkuilla. Herkkujen osalta opintojaksojen laajuudet voivat vaihdella projektin laajuudesta riippuen.

Omana vaihtoehtoisena teemaopintokokonaisuutenaan oppilas voi keskittyä ohjatusti oman sanataideteoksensa luomiseen. Opintokokonaisuudet esitellään seuraavassa taulukossa ja alaluvuissa:

Teemaopintojen opintokokonaisuudet:		
Jälkiruuat		
Sanataidemousse	Sanataidekaku	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Monimuotoisiin lyriikan, draaman ja proosan teksteihin tutustuminen 2. Uusien kirjoittamisen lajien etsiminen 3. Erilaisten lajien mukaisten tekstien kirjoittaminen 4. Omien kirjallisten mieltymysten pohtiminen ja avartaminen 5. Erilaiset sanapelit sekä kirjoittamista lähestyminen hauskanpidon, huumorin, selittämisen, mielikuvituksen ja ryhmässä viihtymisen kautta 6. Tekstien tavoitteellinen luominen yksin ja yhdessä 7. Sanataideyhteistyövän etsiminen ja ryhmäkirjeenvaihto 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sanataiteen etsiminen uusista yhteyksistä, medioista ja julkaisuista 2. Omien tekstien julkaiseminen itselle uusissa ympäristöissä, kuten näyttelyissä, konserteissa tai tapahtumissa 3. Omat hyvät lukukokemukset sekä mielipiteiden ja perustelujen muodostaminen omille mieltymyksille 4. Tekstin tuottaminen erilaisiin tilanteisiin erilaisille kohderyhmille, samasta asiasta kirjoittaminen eri tyyleillä 5. Erilaisten palautteenantotapojen löytäminen sekä keskustelu palautteen antamisesta ja saamisesta nousevista tunteista 6. Omat taiteelliset tavoitteet: luominen ja keskusteleminen 	
Herkut		
Taidekerroskiisseli	Oma jälkiruoka	Valmis jäätelöannos
<ol style="list-style-type: none"> 1. Taiteidenvälinen yhteisproduktio, jossa hyödynnetään kunkin taiteen ominaisuutta 2. Muiden taiteiden työtapoihin ja taideteoksiin sekä taidekäsitteisiin perehtyminen 3. Näkökulmien ja yhteisen tiedon tuottaminen yhdessä 4. Taiteen julkaiseminen yhteistyössä muiden taiteiden kanssa (yhteistyön muodot vaihtelevat, eikä tätä välttämättä ole joka vuosi tarjolla) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ohjattu ja itsenäinen/toisten kanssa perehtyminen johonkin sanataiteen osa-alueeseen sekä oman tekstin tuottaminen 2. Omannäköisen sanataideteoksen julkaiseminen 3. Oman luovan tuotteen lisäksi opintokokonaisuuteen liittyvä aluksi työsuunnitelman laatiminen, vertaislukeminen, palautteen antaminen ja saaminen sekä oppimispäiväkirjan kirjoittaminen koko prosessin ajan 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kansalaisopiston vapaaseen sanataidetarjontaan tai jonkin muun yhteistyökumppanin kurssille tai leirille (etä- tai lähikurssi) osallistuminen 2. Ennen osallistumista kurssille keskustellaan opintokokonaisuuden hyväksymisestä kansalaisopiston sanataiteen suunnittelijaopettajan kanssa

3.4.2.1 Jälkiruuat

Sanataidemousse

- Monimuotoisiin lyriikan, draaman ja proosan teksteihin tutustuminen
- Uusien kirjoittamisen lajien etsiminen
- Erilaisten lajien mukaisten tekstien kirjoittaminen
- Omien kirjallisten mieltymysten pohtiminen ja avartaminen
- Erilaiset sanapelit sekä kirjoittamista lähestyminen hauskanpidon, huumorin, selittämisen, mielikuvituksen ja ryhmässä viihtymisen kautta
- Tekstien tavoitteellinen luominen yksin ja yhdessä
- Sanataideyhteisöystävän etsiminen ja ryhmäkirjeenvaihto

Sanataidekakku

- Sanataiteen etsiminen uusista yhteyksistä, medioista ja julkaisuista
- Omien tekstien julkaiseminen itselle uusissa ympäristöissä, kuten näyttelyissä, konserteissa tai tapahtumissa
- Omat hyvät lukukokemukset sekä mielipiteiden ja perustelujen muodostaminen omille mieltymyksille
- Tekstin tuottaminen erilaisiin tilanteisiin erilaisille kohderyhmille, samasta asiasta kirjoittaminen eri tyyleillä
- Erilaisten palautteenantotapojen löytäminen sekä keskustelu palautteen antamisesta ja saamisesta nousevista tunteista
- Omat taiteelliset tavoitteet: luominen ja keskusteleminen

3.4.2.2 Herkut

Taidekerroskiisseli

- Taiteidenvälinen yhteisproduktio, jossa hyödynnetään kunkin taiteen ominaisluonnetta
- Muiden taiteiden työtapoihin ja taideteoksiin sekä taidekäsitteisiin perehtyminen
- Näkökulmien ja yhteisen tiedon tuottaminen yhdessä
- Taiteen julkaiseminen yhteistyössä muiden taiteiden kanssa (yhteistyön muodot vaihtelevat, eikä tätä välttämättä ole joka vuosi tarjolla)

Oma jälkiruoka

- Ohjattu ja itsenäinen/toisten kanssa perehtyminen johonkin sanataiteen osa-alueeseen sekä oman tekstin tuottaminen
- Omannäköisen sanataideteoksen julkaiseminen
- Oman luovan tuotteen lisäksi opintokokonaisuuteen liittyä aluksi työsuunnitelman laatiminen, vertaislukeminen, palautteen antaminen ja saaminen sekä oppimispäiväkirjan kirjoittaminen koko prosessin ajan

Valmis jäätelöannos

- Kansalaisopiston vapaaseen sanataidetarjontaan tai jonkin muun yhteistyökumppanin kurssille tai leirille (etä- tai lähikurssi) osallistuminen
- Ennen osallistumista kurssille keskustellaan opintokokonaisuuden hyväksymisestä kansalaisopiston sanataiteen suunnittelijaopettajan kanssa

3.5 Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa

Sanataiteessa arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan edistymistä opinnoissa, opinnoille annettujen tavoitteiden saavuttamista sekä oppimaan oppimisen taitojen ja itseohjautuvuuden kehittymistä. Arviointi on myönteistä ja kannustavaa. Opintojen arviointi perustuu havaintoihin ja näkemykseen kielestä, tyylin sekä merkitysten luomisen pohjana.

Monipuolinen, jatkuva arviointi koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista. Oppilasta harjaannutetaan opettajan antaman henkilökohtaisen palautteen lisäksi itse- ja vertaisarviointiin. Tämän lisäksi oppilas voi saada julkista palautetta oppilastöiden julkaisun yhteydessä. Oppilastöiden julkaisumuotoja voivat olla esimerkiksi näyttelyt, esitykselliset kokonaisuudet, tapahtumat, yhteisjulkaisut ja kilpailut.

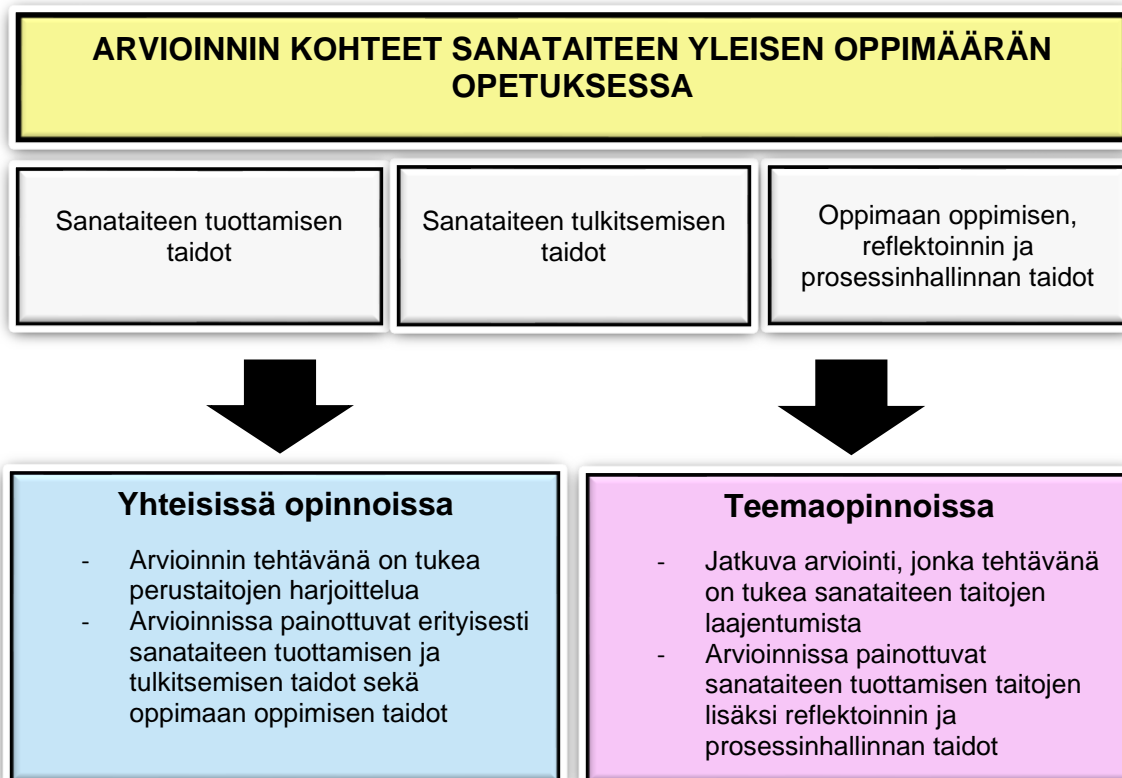
Arviointipalaute tukee oppilaan oman taiteellisuuden kehittymistä, omien tavoitteiden asettamista sekä edistymisen seuraamista suhteessa niihin. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan. Arvioinnin ja palautteen antamisessa huomioidaan oppilaan itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen.

Arvioinnin kohteena on

- sanataiteen tuottamisen taidot
- sanataiteen tulkitsemisen taidot
- oppimaan oppimisen, reflektoinnin ja prosessinhallinnan taidot

Yhteisissä opinnoissa arvioinnin tehtävänä on tukea perustaitojen harjoittelua. Arvioinnissa painottuvat erityisesti sanataiteen tuottamisen ja tulkitsemisen taidot sekä oppimaan oppimisen taidot.

Teemaopinnoissa arviointi on jatkuvaa, jonka tehtävänä on tukea sanataiteen taitojen laajentumista. Arvioinnissa painottuvat sanataiteen tuottamisen taitojen lisäksi reflektoinnin ja prosessinhallinnan taidot. Arvioinnin kohteet on esitetty seuraavassa kuviossa:

3.6 Aikuisten sanataiteen opetus

Aikuisten sanataiteen opetuksessa noudatetaan sanataiteen yleisen oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden kiinnostus, kokemukset ja koulutus. Opintojaksoja tarjotaan ja valmistellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Kansalaisopistossa on perinteisesti ollut jonkin verran aikuisille suunnattuja laji- ja elämäkertakursseja. Aikuisten sanataideopetuksessa voidaan tarjota kirjallisuuslähtöistä sanataideopetusta, KAUK-menetelmällä (kirja astuu ulos kansistaan).

3.7 Työtavat ja oppimisympäristö sanataiteen opetuksessa

Sanataiteen opiskelussa korostuvat yhteisöllisyys, kokemuksellinen oppiminen, toiminnallisuus, ilmiölähtöisyys ja monitaiteisuus. Kirjoitettua, kuultua ja luettua sekä monimuotoisia tekstejä käsitellään erilaisilla *työtavoilla* keskustellen ja toiminnallisesti.

Sanataidetta voi harrastaa monenlaisissa *oppimisympäristöissä*. Ihanteellisimmillaan oppimisympäristössä on avointa tilaa leikille, olohuonemainen pehmeämpi soppi sadutukselle ja keskustelulle, työskentelypöydät ja tuolit kirjoittamista ja askartelua varten, varastotilaa ja keittiö. Joensuun seudulla sanataidetunnit pidetään koulujen, kuntien tai kirjastojen tiloissa.

Joensuun seudun kansalaisopistossa opettajana toimii sanataiteen tuntiopettaja. Opintojaksot ja kurssit suunnitellaan puolivuositain ja ne kestävät sisällöllisesti koko vuoden, mutta tarjotaan teknisistä syistä erikseen syksylle ja keväälle. Sanataiteessa on samat ryhmäkoot, kuin muussakin kansalaisopiston opetuksessa. Tämä tarkoittaa kaupunkialueella kahdeksaa lasta ja maaseutualueilla kuutta lasta. Varhaisen iän vauva- ja taaperoryhmissä kahdeksan lasta tarkoittaa vähintään seitsemäntoista ihmistä samassa tilassa mukaan lukien vanhemmat ja opettaja.

3.7.1 Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa

Oppilaan oppimista tuetaan riittävällä ja jatkuvalla huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä palautteen ja sitä kautta toiminnan kehittämisen sekä oppilaille jaettavien tiedotteiden muodossa. Opettajat jakavat myös ryhmäkohtaisia tiedotteita koteihin ja toimivat avoimessa vuorovaikutuksessa kotien kanssa. Taiteiden välistä yhteistyötä muiden taiteen perusopetuksen toimijoiden kanssa pyritään toteuttamaan yhteistoiminnallisten hankkeiden kautta.

3.7.2 Oppilaaksi ottamisen periaatteet sanataiteen opetuksessa

Joensuun seudun kansalaisopiston toiminta-alueella kaikki oppilaat sanataiteen perusopetukseen otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Aikaisemmin opiskelleilla on etusija opiskelupaikan saamisessa. Vajaat oppilaspaikat täytetään uusilla oppilailla. Ryhmän minimikoko on Joensuun kantakaupungissa sekä Kontiolahdella kahdeksan (8) oppilasta ja muualla opiston toiminta-alueella kuusi (6) oppilasta. Maksimiryhmäkoko 12 oppilasta. Oppilaaksi ottamisesta päättää suunnittelijaopettaja.

4 TAUSTAA OPETUSSUUNNITELMATYÖLLE

4.1 Taiteen perusopetus (TPO)

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää opetusta, jonka tehtävänä on tarjota oppilaalle mahdollisuuksia pitkäjänteiseen ja päämäärätietoiseen omien kiinnostusten mukaiseen eri taiteenalojen opiskeluun. Taiteen perusopetusta antavat kullekin taiteenalalle erikoistuneet oppilaitokset ja toimijat. Opetuksen tarkoituksena on edistää oppilaan taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetus kehittää valitulle taiteenalalle ominaista osaamista antaen valmiuksia hakeutua kyseisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaan identiteetin kehittymistä, omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä kulttuurisen lukutaidon kehittymistä. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle, luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi sekä yhteistyölle muiden paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten taidekasvatusta antavien oppilaitosten kanssa.

Taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuksien kunnioitukselle. Opetuksessa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa. Opetus perustuu käsitykseen, jonka mukaan jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Opetus tukee ihmisenä kasvamista kehittäen luovuutta ja ajattelun taitoja. Lähtökohtana ovat kullekin taiteenalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteenalakohtaiset esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat oppilasta pohtimaan elämässä esiintyviä merkityksellisiä ja arvokkaita asioita.

4.2 Taiteen perusopetuksen järjestäminen

Taiteen perusopetuksen järjestämisessä huomioitavia ohjausjärjestelmän osia ovat:

- Taiteen perusopetusta koskeva laki (633/1998) ja asetus (831/1998)
- Opetushallituksen määräykset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista: yleinen oppimäärä OPH-2069-2017 ja laaja oppimäärä OPH-2068-2017
- Koulutuksen järjestäjän hyväksymät opetussuunnitelmat kultakin taiteenalalta

Opetushallitus on päättänyt uusista taiteen perusopetuksen (TPO) sekä yleisen että laajan oppimäärän perusteista 2017. Näiden perusteiden määräyksiä noudattaen koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä opetussuunnitelma kullekin taiteenalalle, jolla se antaa opetusta.

5 TAITEEN PERUSOPETUS JA TAITEENALAKOHTAISET OPETUSSUUNNITELMAT JOENSUUSSA

5.1 Yleisen ja laajan oppimäärän taiteenalat

Taiteen perusopetusta järjestetään Joensuussa

- yleisen oppimäärän mukaan
 - kuvataiteessa
 - käsityötaiteessa
 - sanataiteessa
 - teatteritaiteessa
 - tanssitaiteessa ja
 - sirkustaiteessa
- laajan oppimäärän mukaan
 - kuvataiteessa
 - musiikissa ja
 - tanssitaiteessa

Seuraavassa taulukossa esitetään yleisen ja laajan oppimäärän erot ja yhtäläisyydet:

YLEISEN JA LAAJAN OPPIMÄÄRÄN EROT JA YHTÄLÄISYYDET	
YLEINEN OPPIMÄÄRÄ Laajuus 500 tuntia <ul style="list-style-type: none">• yhteiset opinnot 300 t: taiteenalan perustaitojen hankkiminen• teemaopinnot 200 t: yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen	LAAJA OPPIMÄÄRÄ Laajuus 1300 tuntia <ul style="list-style-type: none">• perusopinnot 800 t: taiteenalalle keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen• syventävät opinnot 500 t: opintomahdollisuuksien laajentaminen ja painottaminen, lopputyö• sekä perus- että syventäviin opintoihin mahdollista sisällyttää keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia• todistuksissa on sanallinen arvio oppilaan suorituksista
MOLEMMILLE YHTEISTÄ <ul style="list-style-type: none">• oppitunnin laskennallinen laajuus 45 min• etenemismahdollisuus tasolta toiselle• jatkuva arviointi ja todistus• osaamisen tunnistaminen ja hyväksi lukeminen• yksilöllisten oppimistarpeiden ja valmiuksien huomioiminen• oppimäärän yksilöllistämismahdollisuus• koulutuksen järjestäjä määrittää opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laajuuden – laki (633/1998) ja asetus (813/1998) taiteen perusopetuksesta• taiteen perusopetusta voidaan järjestää myös aikuisille• mahdollisen varhaisiän kasvatuksen tavoitteet, sisällöt ja laajuus päätetään OPSISSA	

5.2 Opetussuunnitelmien laatiminen

Joensuun kaupungissa taiteen perusopetusta järjestävät Joensuun seudun kansalaisopiston ja Joensuun konservatorion lisäksi sopimussuhteisesti muut toimijat. Opetushallituksen määräyksen mukaisesti kaupunki koulutuksen järjestäjänä hyväksyy kunkin organisaation tai taiteenalan opetussuunnitelman sekä vastaa siitä, että taiteen perusopetuspalvelut järjestetään taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) mukaisesti.

Opetussuunnitelmat on laadittu Opetushallituksen määrittelemien linjausten mukaisesti yhteistyössä eri tahojen, kuten oppilaitosten opettajien ja eri taiteenalojen asiantuntijoiden kanssa.

Joensuun kaupunki koulutuksen järjestäjänä suunnittelee opetuksen tarjonnan ja päättää opetuksen määrästä siten, että opetussuunnitelmien mukaiset opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa sekä seuraa opetussuunnitelmien toteutumista ja kehittymistä kullakin taiteenalalla, arvioi koulutusta ja osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin (Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) 7 § (muutettu lailla 1301/2013)).

Opetussuunnitelmatyön yhteydessä Joensuun kaupunki opetuksen järjestäjänä velvoittaa taiteen perusopetusta antavat organisaatiot laatimaan yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6:2 §:n mukaisen yhdenvertaisuussuunnitelman, joka sisältää tiedot tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Lisäksi Joensuun kaupunki velvoittaa laatimaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014 5 a §) määrittelemän oppilaitoskohtaisen tasa-arvosuunnitelman. Joensuun kaupunki opetuksen järjestäjänä suosittaa oppilaitoksia tasa-arvosuunnitelman vuosittaiseen tarkasteluun, mutta samalla velvoittaa oppilaitoksia suunnitelman päivittämiseen vähintään kolmen vuoden välein. Tasa-arvosuunnitelma on laadittava yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

5.2.1 Opetussuunnitelmat 2018

Joensuun kaupungin taiteen perusopetusta antavat toimijat laativat uudet opetussuunnitelmat järjestämiltään taiteenaloilta ja ottivat ne käyttöön 1.8.2018 hyvinvointilautakunnan sivistys- ja vapaa-aikajaoston hyväksynnällä. Ennen 1.8.2018 opintonsa aloittaneilla oli oikeus suorittaa opintoja vanhan, vuoden 2002/2005 opetussuunnitelman perusteisiin pohjaavan opetussuunnitelman mukaisesti. Siirtymäajan loputtua 31.7.2021 kaikki oppilaat opiskelevat vuoden 2018 opetussuunnitelman ja sen päivityksen mukaisesti. Aikaisemmat opinnot on mahdollista saada hyväksiluettua.

Opetussuunnitelmien laatimisesta 2018 vastasi opetussuunnitelmakoordinaattori yhdessä ohjausryhmän kanssa.

Ohjausryhmä:

- OPS-koordinaattori Jertta Harinen
- Joensuun seudun kansalaisopiston rehtori Tero Väänänen
- Joensuun kaupungin kulttuurijohtaja Rebekka Pilppula
- Joensuun kaupungin kulttuurisihteerin Sari Suvanto
- Joensuun konservatorion va. rehtori Otto Korhonen
- Joensuun konservatorion vs. apulaisrehtori Anneli Hynninen

Opettajilla, oppilailla sekä heidän huoltajillaan oli mahdollisuus osallistua opetussuunnitelmien laatimiseen vastaamalla TPO-uudistuksesta laadittuun kyselyyn. Kyselystä saadut vastaukset huomioitiin suunnitelmia laadittaessa. Opetussuunnitelmia laadittaessa järjestettiin useita kaikkia taiteen perusopetusta järjestäviä toimijoita kokoavia keskusteluita ja työpajatapaamisia sekä osallistuttiin muun muassa TPO-liiton järjestämiin Luosit-hankkeen tapaamisiin ja Kansalaisopistojen liiton (KOL) sekä Opetushallituksen (OPH) järjestämiin valtakunnallisiin koulutuksiin. Joensuun kaupunki toimi yhtenä koordinoijana valtakunnallisen mediataiteen yhteistyöryhmän kokoonpanon toteuttamisessa.

5.2.2 Opetussuunnitelmien päivittäminen 2021

Opetussuunnitelman laatiminen on jatkuva prosessi ja opetussuunnitelmia päivitetään tarpeen mukaan. Siirtymäajan päätyminen oli luonteva ajankohta ensimmäiselle päivitykselle. Joensuun kaupungin kulttuuri- ja liikuntalautakunta on hyväksynyt päivitetty opetussuunnitelmat 22.12.2021.

Opetussuunnitelmien päivitystyö on tehty Joensuun kaupungin taiteen perusopetuksen ohjausryhmässä. Ohjausryhmän kokoonpano on vuonna 2021:

- Anneli Hynninen, Joensuun kaupunki, konservatorio
- Kati Korhonen, Taito Pohjois-Karjala ry
- Otto Korhonen, Joensuun kaupunki, konservatorio (pj.)
- Suvi Laaninen, Joensuun seudun kansalaisopisto
- Nuppu Niemi-Henry, Joensuun Tanssiopistoyhdistys ry
- Tarja Puukko, Taito Pohjois-Karjala ry
- Sari Suvanto, Joensuun kaupunki, kulttuuripalvelut (siht.)
- Elina Turpeinen, Kuopion Tanssistudio Oy
- Elina Vaaherkumpu, Joensuun seudun kansalaisopisto
- Sonja Vänskä, Joensuun seudun kansalaisopisto

J • ENSUU

Taiteen perusopetusta eri taiteenaloilla Joensuussa antavat:

JOENSUUN SEUDUN
KANSALAI SOPISTO

taiteen POHJOIS-KARJALA

